

Építsünk Országot

SZERKESZTETTÉK

NFF

Dr. Barcsay Ákos

Kozmon Gyula

Orbán Ákos

Pándi Árpád

Szigeti Tamás

Kozmon Gyula rajzaival

Tartalomjegyzék

Előszó	1. oldal
Az Árpád-ház családfája	2. oldal
<u>Önéletrajzok</u>	3. oldal
<u>Megyerendszer</u>	13. oldal
Világszerte	20. oldal
<u>Kiralyi Jelvények</u>	24. oldal
<u>Törvénykönyvek</u>	32. oldal
<u>Intelmek</u>	40. oldal
<u>Kultúra</u>	44. oldal
István vagy nem István?	52. oldal
<u>Idővonal</u> (Honfoglalástól – István haláláig)	54. oldal

ELŐSZÓ

Minden bizonnyal megütötte már füledet ez a név, hogy „Szent István” és nyilván azt is tudod, hogy ő volt Magyarország első királya! Általában, olyan izgalmas valamiben elsőnek lenni, ugyanis legtöbbször hatalmas éljekkel, boldogsággal, és dicsérrettel párosul!

Egy pillanatra, viszont, képzelj csak el milyen lehetett a 900-as évek végén első királynak lenni; akkor amikor a magyarok nem egy egységes nemzetnek számítottak hanem több nagy törzsből álltak. Itt minden törzsnek meg volt már a saját vezére, uralkodója és az, hogy egy király uralkodjon az összes törzs felett teljesen idegen volt számukra. E-mellett akadt olyan szomszéd országban uralkodó király akinek nem tetszett, hogy a magyar törzsek, egy király alatt, egy egységes erős országgá alakulnak. Nyugodtan állíthatjuk, tehát, hogy ekkoriban nem mindenki éljenezett vagy dicsérte a királyt, mégha első király is volt.

Nos, ilyen körülmények közt lép előtérbe a fiatal 20-25 éves István fejedelem, aki nemcsak előrelátta az egységes magyar nemzetnek az erejét és fontosságát, hanem vállalta ennek a hatalmas feladatnak a kivitelezését.

Hogyan tudta tehát Szent István összefogni a magyarokat? Lapozzál egyet és utazzál vissza velünk több mint ezer évet, hogy te magad is felfedezhesd!

Curriculum Vitae

ÖNÉLETRAJZ

GÉZA FEJEDELEM és SAROLTA FEJEDELEMNÉ

Géza vagyok a magyar törzsek fejedelme. Apám Taksony fejedelem, anyám pedig egy besenyő törzsfő lánya. Nevem eredeti jelentése „megvilágosodott”. Vallásom megkeresztelkedésemig egy többistenhívő vallás, amit tengrizmusnak nevezünk. Sok istenben hiszünk, de egy főisten van mindegyik fölött.

Feleségem Sarolt, az erdélyi Zombor gyula (tisztség) lánya, aki nagy befolyással bír az egész uralkodásomra. 972-ben megkeresztelkedtem egész családommal együtt. A keresztelési szertartást Szent Gallen-i Bruno végezte.

A kereszténység felvételével egyidejűleg megtiltottam a kalandozásokat és kíméletlenül felléptem a nagyfejedelmi hatalmamot veszélyeztető urakkal szemben. Fiúnkat, Vajkot, keresztény hitben neveltettük, hogy szilárd keresztény Magyarországot hagyhassunk magunk után. Öt lányomat is ebben a szellemben adtam férjhez környező népek uralkodóihoz.

Fejedelemségem fiamra Istvánra maradt 997-es halálomat követően.

1. ISTVÁN KIRÁLY

Születtem, mint Vajk. Valamikor 975 táján, vagy Esztergomban, vagy Székesfehérváron. Ebben a korban az volt a szokás, hogy a királyi udvar utazik, így az országnak sem volt egyetlen fővárosa. Ott volt a főváros, ahol éppen az uralkodó tartózkodott. Keresztelésem után István lettem és 997-től vagyok magyar fejedelem, 1000/1001 - től pedig magyar király.

Apám halála után hatalmas feladat **hárult rám**. Be kellett fejezzem a művét. Ez azzal járt, hogy uralmamat el kellett fogadtatnom az egész országban, a nyugati kereszténységet meg kellett szilárdítanom és a korábbi pogány vallást vissza kellett szorítanom. Ez hatalmas feladatnak bizonyult, de végül sikerre vittem. Volt akkoriban a magyarok között egy olyan elv(*senioratus*), hogy **harmeghalt** egy uralkodó, akkor a család legidősebb férfi tagja lépett a helyébe. Ez nálunk Koppány nagybátyám lett volna.

Apám ezt nem akarta, vele ugyanis visszatér a régi rend és a régi vallás. Ezért gondolta úgy apám, hogy az első szülöttség elvén engem tesz utódjául. Ezt hívjuk latin szóval *primogeniturának*. Ez nyilvánvalóan szakítás volt a korábbi hagyományokkal, ami sokakban ellenállást váltott ki. A Dél-Dunántúlt uraló Koppány nagy-bátyámmal 998-ban ütköztem meg Veszprém mellett. Ez a küzdelem nem a főhatalomért, hanem az Árpádok, azaz a saját nemzetségünk szállásterületeiért és a régi szokások megtöréséért folyt. Jelentős nyugati, német segítséggel legyőztem nagybátyámat és **okulására** minden lázadónak felnégyeltetve szétküldtem az országban.

A koronázásomhoz szükséges **koronát** Rómából kértem a pápától, amit **Asztrik apát** el is hozott nekem. Koronázásommal, ami Esztergomban történt, megszületett a Keresztény Magyar Királyság. Hatalmam megőrzéséért és megszilárdításáért még hosszú évekig harcokat vívtam. 1028-ban győztem le utolsó ellenfelemet az ország déli részeit uraló Ajtonyt. Külfölddel jó kapcsolatot ápoltam, többek közt Velencével és ezen keresztül Bizánccal is. 1030-ban, viszont, megtámadott II. Konrád császár, német-római császár.

Amint legyőztem egy belső ellenséget, alapítottam egy **várispánságot és egy vármegyét**. Ezzel egyidőben egyházmegyéket is alapítottam, **térítőket** hívtam a kereszténység megerősítésére.

Feleségem Liudolf (Bajor) Gizella, tőle született Imre fia. Őt szántam utódomnak, hozzá írtam az **Intelmeket**, (erkölcsi és kormányzati tanácsok), hogy segítse az uralkodásban. Sajnos 1031. szeptember 2.-án szörnyű hírt kaptam. Imre fiam egy feldühödött vadkantól halálos sérüléseket szerzett. Így nemcsak a fiam elvesztésének fájdalma, de a trónutódlás kérdése is nyomasztott. Egyre több időt töltöttem imádságban. Koronámat megfelelő utódom nem lévén Szűz Máriának ajánlottam. Az ő oltalmát kértem egész magyar népemre. Így lett Magyarország Mária országa. Mivel kellett egy földi utód, unokaöcsémre Orseolo Péterre hagytam a trónt. Halálom után nehéz idők következtek, de senki sem gondolt, arra, hogy lerombolja életművemet. Egy szétagolt gyenge fejedelemség helyett egy egységes erős monarchiát hagytam hátra.

1038-ban az Örök Atya magához szólított, később szentté avattak.

GIZECCA KIRÁLYNÉ

Liudolf Gizella vagyok Istvánnak, a magyarok királyának felesége. Sokszor Bajor Gizellaként említene a történetírásban. Bad Abbach-ban születtem, 984 körül bajor hercegnőként. Édesapám II. (Civakodó) Henrik bajor herceg, édesanyám Burgundi Gizella, testvérem a későbbi német-római császár II. Henrik, akit szentté is avattak.

995-ben Géza a magyarok fejedelme, fia István (Vajk) számára megkérte a kezemet. 996-ban összeházasodtunk a kölni dómban, majd követtem férjemet Magyarországra, természetesen kíséretemmel együtt. Itt részt vettem és támogattam férjemet Egyházépítő munkájában.

A magyarok korábban pogányok voltak, de apósom úgy gondolta, csatlakozik a keresztény Európához. Ezért megkeresztelkedett és fiát, Istvánt keresztényként neveltette. A kereszténység megerősítéséért és a nyugati kapcsolatok erősítéséért született ez a házasság.

Az én vezetésemmel készült az a miseruha, amit később magyar **koronázópalástként** ismernek. Ez az egyetlen fennmaradt hiteles ábrázolás rólam és férjemről.

Házasságunkból két fiú született: Ottó és Imre. Sajnos Ottó nem érte meg a felnőttkort és Imre is fiatalon hunyt el, egy szerencsétlen kimenetelű vadászbalesetben. Férjem halála után visszatértem Passauba és egy apácakolostor főnökhasszonya lettem 1065-ben bekövetkezett halálomig. 1911-ben avatott boldoggá X. Piusz pápa.

IMRE HERCEG

Imre vagyok, István magyar király fia. 1007 körül születtem Székesfehérváron. Édesanyám Gizella, a Liudolf-házból való. Nagybátyám Henrik után kaptam a nevem, magyarul Imrének hívnak. Több testérem is volt, de sajnos mind korán meghaltak. Ez a korban egyáltalán nem volt ritka. Sok gyermek született és sokan haltak meg különféle betegségekben.

Szüleim neveltetésemre nagy gondot fordítottak. Mikor Gellért szerzetes hozzánk, Magyarországra érkezett, apám felismerte benne a szent életű, nagy műveltségű tanítót és megfogadta nevelőmmé. Az Ő szárnyai alatt nevelkedtem hét esztendeig. Megtanultam a kor tudományos nyelvét a latint, és édesanyámtól a németet. Nemcsak a tudományok ismeretében növekedtem, de a lelki életben is nagyon sokat tanulhattam szent mestereimtől.

Sok időt töltöttem imádságban és kerestem az Istennek tetsző életet. Egy alkalommal, ahogy egy templomban imádkoztam, azt éreztem, hogy Istennek tetsző dolog lenne, ha testi tisztaságban élném (szüzességben) életem. Ekkor még élt a bátyám Ottó, így királyi feladatok nem hárultak rám.

Tizenöt éves koromtól apám mellett tanultam az uralkodás nehéz mesterségét. Mivel Ottó bátyám fiatalon elhunyt, én lettem a trón várományosa. Úgy illett, hogy a jövőendő királynak felesége legyen, ezért menyasszonyt kerestek számomra, egy bizánci hercegnő személyében. Édesapám, ahogy jó uralkodóhoz illik, **Intelmek** címen útmutatásokat fogalmazott meg az ország kormányzását illetően. Nekem adta országának nagy részét, így herceggént kipróbálhattam magam a kormányzásban is.

GELLÉRT PÜSPÖK

Velencében, a Morosini család sarjaként láttam meg a napvilágot, 980-ban. Öt évig tanultam egy bencés kolostorban és felébredt bennem a vágy, hogy a Szentföldön tanulmányozzam Szent Jeromos iratait eredetiben. 1015-ben úgy döntöttem, hogy a Szentföldre utazom, de egy tengeri vihar megakadályozta hajónkat a haladásban. A kényszerpihenő alatt, Szent András szigetén találkoztam a Razina pannonthalmi apáttal, aki meggyőzött, hogy a Duna vonalán haladva közelítem meg Konstantinápolyt.

Közben találkoztam Istvánval a magyarok királyával is, aki minden vonakodásom ellenére rám bízta fiának, Imrének nevelését. Ahogy a fiú elérte a nagykorúságot, úgy döntöttem, hogy remeteéletet kezdek és Bakonybélben telepedtem le.

1030-ban István úgy rendelkezett, hogy én leszek az új püspök, a Csanádi-püspökség feje. Szerzetestársaimmal együtt Csanádra kerültünk. Itt sok embert megkereszteltünk és sok templomnak jelöltük ki a helyét, magyarul azonban sosem tanultam meg annyira, hogy a nép nyelvén mondjam a prédikációt.

István király halála után aktív politizálásba kezdtem. Úgy látszott ugyanis, hogy Magyarországra visszatér a pogány hit.

A Vatta-féle pogánylázadás vértanúja lettem 1046. szeptember 24.-én. A pesti révnél elfogtak és a Kelen-hegyről a mélybe taszítottak társaimmal együtt. Később ezt a hegyet rólam nevezték el Gellért-hegynek. 1083-ban Istvánval és neveltemmel Imrével együtt avattak szentté. Holttestem Csanádon nyugszik.

II. HENRIK

német-római császár

II. Henrik vagyok, Liudolf-házból való, II. (Civakodó) Henrik bajor herceg fia, a legősbibb német-római császári dinasztia utolsó tagja. 973-ban születtem és van egy húgom is, akit Gizellának hívnak. Ő a magyarok királynéja, István (Vajk) magyar király felesége.

Egyházi nevelésben részesültem a hildesheimi katedrális iskolájában, majd apám örökébe léptem 995-ben és bajor herceg lettem. Unokatestvérem, III. Ottó német-római császár halála után 1002 januárjában megszereztem a hatalmi jelvényeket, ugyanis mások is igényt tarthattak volna a császári trónra. A mainzi érsek támogatásával elnyertem a császári trónt, de hatalmam elismeretéseért még küzdenem kellett.

Mindig is az Egyházra támaszkodtam, egymást segítve végig uralkodásom alatt. Időközben meg-nősültem, feleségem Kunigunda, akivel józsefi házasságban élünk, ami azt jelenti, hogy nincs közöttünk testi kapcsolat. Ezt erénynek tekintjük, biztos tudatában annak, hogy nem lesz utódunk. Velem hal majd ki a Szász-háznak, vagy Ottó-háznak nevezett dinasztia.

A magyarokkal egész uralkodásom alatt szövetségben és barátságban éltem, akárcsak elődöm III. Ottó. Nem vagyok meggyőződve, viszont, hogy utódom folytatni fogja ezt a baráti viszonyt Gizella testvérem új országával.

Ennek érdekében a magyarokra hagyok egy titkos iratot mely segítségül szolgálhat bármely jövőendő ellenféllel szemben. Egyenlőre annyit árulok el, hogy: **18:19:28:29:36:36:37:38**

II. KONRÁD

német-római császár

II. Konrád vagyok a Száli-ház első uralkodója, német – római császár. 990. július 12.-én láttam meg a napvilágot, Henrik speyeri gróf (971 – 995) és Elzászi Adelheid fiaként. Apámat korán elvesztett em, így tíz éves koromtól a wormszi püspök nevelt. 1016-ban feleségül vett em Sváb Gizellát, aki egészen távoli rokonom volt. Ez akkoriban egyáltalán nem volt furcsa, sőt a legtöbb előkelő így tesz, megvédve birtokait az elaprózódástól. Tehát feleségemmel együtt Nagy Károly (Charlemagne) leszármazottjának tartjuk magunkat.

II. Henrik ezt a tényt felhasználva száműzött, de halála után unokatestvéremmel együtt, mint lehetséges utód kerültünk a császári trón várományosainak sorába. A választás rám esett, így lettem német – római császár. Trónra lépésem után a szokásos lázadásokat kellett lecsendesítenem, majd Itáliába vonultam, a milánói érsek hívására. Ezen hadjárat végén koronázott meg XIX. János pápa, 1027-ben Rómában. Császárrá koronázásom után országomban újabb lázadások törtek ki, majd ezek leverése után Lengyelországba vezettem hadjáratot és hamarosan Magyarországra is.

Tény és való, hogy a magyar nép egy rettentő egyedi és büszke nép, akár csak az új királyuk. Be kell, viszont, látniuk, hogy vannak náluk nagyobb és büszkébb nemzetek is. Akármennyire igyekeznek előbb vagy utóbb a hűbéreseim lesznek. Nincs ki sikeresen szemben tudna állni a hatalmas császári seregeim ellen!

(*) Szómagyarázat

kíméletlen: gondolatlan, durva

ráhárul: nagyobb, terhes feladat nehezedik valakire

okulás: valamely eseményből levonható tanulság

térítő: valaki aki mást valamely irányba fordít, térít (pl.: egy vallás irányába fordít)

szentté avatás: annak kijelentése, hogy valaki hősieen gyakorolta a keresztény erényeket

boldoggá avatás: a szentté avatást megelőző lépés

műveltség: fejlett ízlés, gazdag és korszerű ismerettség

várományos: törvényes örökös

sarja: leszármazott, ivadék

vonakodás: tart valamitől, huzódik valamitől, nem szivesen teszi

kényszerpihenő: valamilyen gátló körülmény vagy akadály miatt kell pihenni

elaprózódás: kisebb darabokra, egyedekre oszlik széjjel

száműzött: valaki akit arra kényszerítenek, hogy hazájából más vidékre menjen

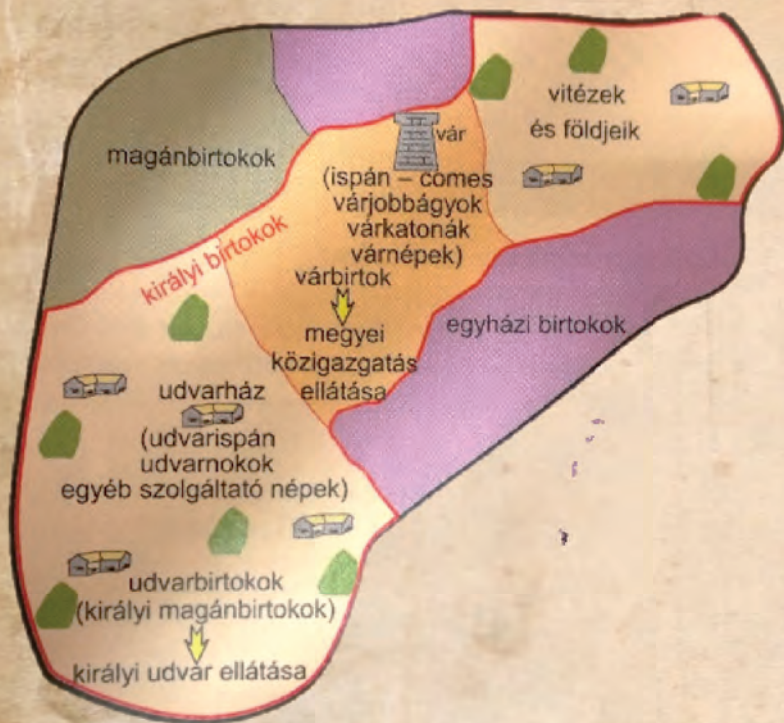
hűbéres: a hűbérúrnak (felette valónak), esküt tevő és függőséget vállaló személy

Comitatus Ratio

MEGYERENDSZER

Államszervezet – Megyerendszer

Szent István király létrehozta országa közigazgatási alapját képező vármegyét. A megye szó szláv eredetű és „határt” jelent. Ez egy egybefüggő terület, élén a megyésispánnal. A megyésispán képviselte a megye területén a királyt. Adót szedett, bíraskodott, hadba vezette a megye csapatait. István országában a megyék száma 30-45 között mozoghatott.

István király megalkotta a királynak alárendelt katonai szervezetet, a várispánságot. A várispán származása szerint többnyire előkelő. A királyi haderő a királyi várakban összpontosult, számuk úgy 72 körül volt. A várak vezetői a várispánok voltak, az alájuk rendelt tiszteket pedig várjobbágyoknak hívjuk. A várakhoz tartozó várbirtokokon, melyek elsősorban helyezkedtek el, dolgoztak a várnépek, akik háború esetén közlegényként vonultak hadba.

A királyi birtokok jelentős része a várakhoz tartozott. A várak jelentős része földvár volt.

A két szervezet, úgymint a vármegye és a várispánság többnyire lefedte egymást, de mégis külön-külön egység volt.

Létrejött a királyi udvari szervezet és udvartartás. A királyi udvar mozgott az országban és az egyes udvarházakban felhalmozott, a királyi (udvari) birtokokon megtermelt élelmiszereket fogyasztotta.

A király nyugati mintára felállította az ország legfőbb vezető testületét, a királyi tanácsot. Ennek két legtekintélyesebb tagja az esztergomi érsek és a nádorispán (a királyi udvar ispánja).

Királyi vármegye és a várispánság összehasonlítása

Ha a király egy várat jelölt ki központnak és körülhatárolta területét, akkor vármegyét hozott létre, ha kijelölte, hogy mely települések és népek szolgálják a várat, akkor várispánságot alkotott. Szent István királyunk alapvetően várispánságokat alapított, a királyi várbirtokokat kívánta összefogni, de ezzel egyidőben a várispánságokat összekapcsolta a területi elven létesített intézményekkel, a megyékkel.

Királyi vármegye	Várispánság
többféle tulajdonú föld (királyi, egyházi, nemesi magánbirtok) – nagy része királyi magánbirtok volt mégis	kizárólag királyi birtokok tették ki területét (a királyi várhoz kapcsolódó birtokok)
a megye összefüggő területre terjedt ki – azaz önmagába záródó határ, mint egy kör	várispánság földjei elszórtan voltak, volt, hogy más vármegye területére estek, esetleg kettővel odébb
alapvetően közigazgatási feladatok - bíráskodás - adószedés - katonai vezetés (itt átfedés van!)	alapvetően katonai feladatokat látott el – a magyar hadsereg a várispánságokon alapult
Közös vonások – átfedések	
közös volt a vár – minden korai megye vára egyszersmind várispánsági központ is volt (fordítva nem igaz, nem minden várispánság vármegye! pl.: Úrhida soha nem alakult vármegyévé)	
közös volt az ispán személye is – ispánná történő kinevezés a király akaratától függött, lehetett szolgarendű is, ha a király úgy akarta	
közös volt a tisztikar – hadnagy, őrnagy, kikiáltó (alapvetően katonák)	

Az idő múlásával egyre többen bújtak ki az ispán (várispán, megyésispán) joghatósága alól különféle mentességekkel, ami csökkentette az ispáni tisztség erejét. Az ispánt a király nevezte ki, a tisztikart pedig az ispán.

Államszervezet felépítése

Király

Királyi Udvar

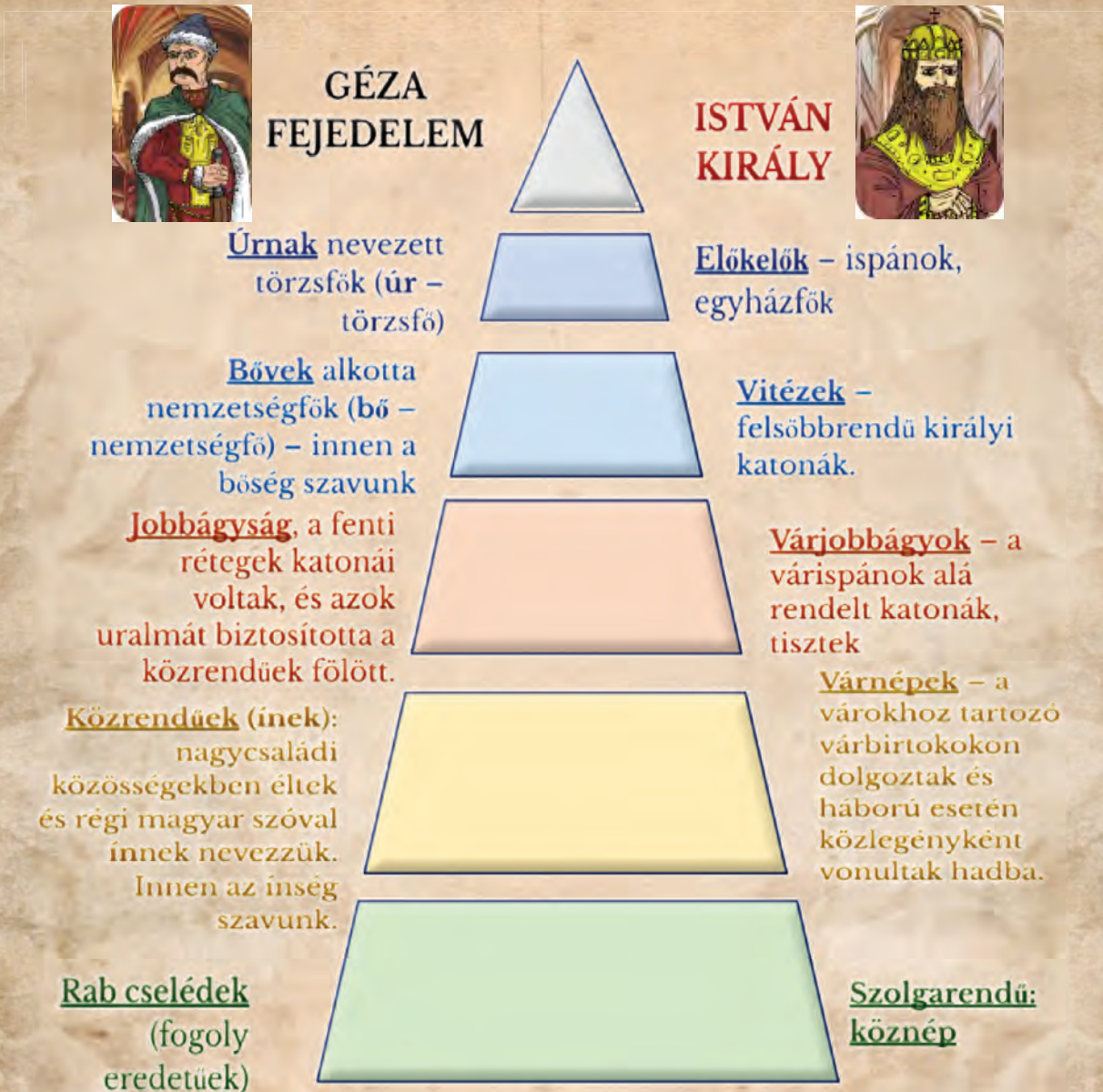
feje: nádorispán – nádor: elsőszámú tisztségviselő

feladatai: gazdasági tevékenységek, később bíráskodás

Várispánság – Királyi vármegye

lásd: ábra a felépítésről

Magyarország társadalmi felépítése

István király intézkedései a társadalmi felépítésben:

1. a vezető réteg örökletes uralmát megszüntették egy-egy terület és nemzetség felett – helyettük a király által kinevezett ispánok jöttek, mint a központi hatalom képviselői
2. a régi uralkodó rétegből csak a királyt támogató főurak jutottak ispáni székbe
3. egyéni jószágtulajdon bevezetése – korábbi nagycsalád vagyonközössége megszűnt és kiscsaládi gazdaságokra töredezett – így könnyebb volt őket irányítani

MEGYERENDSZER

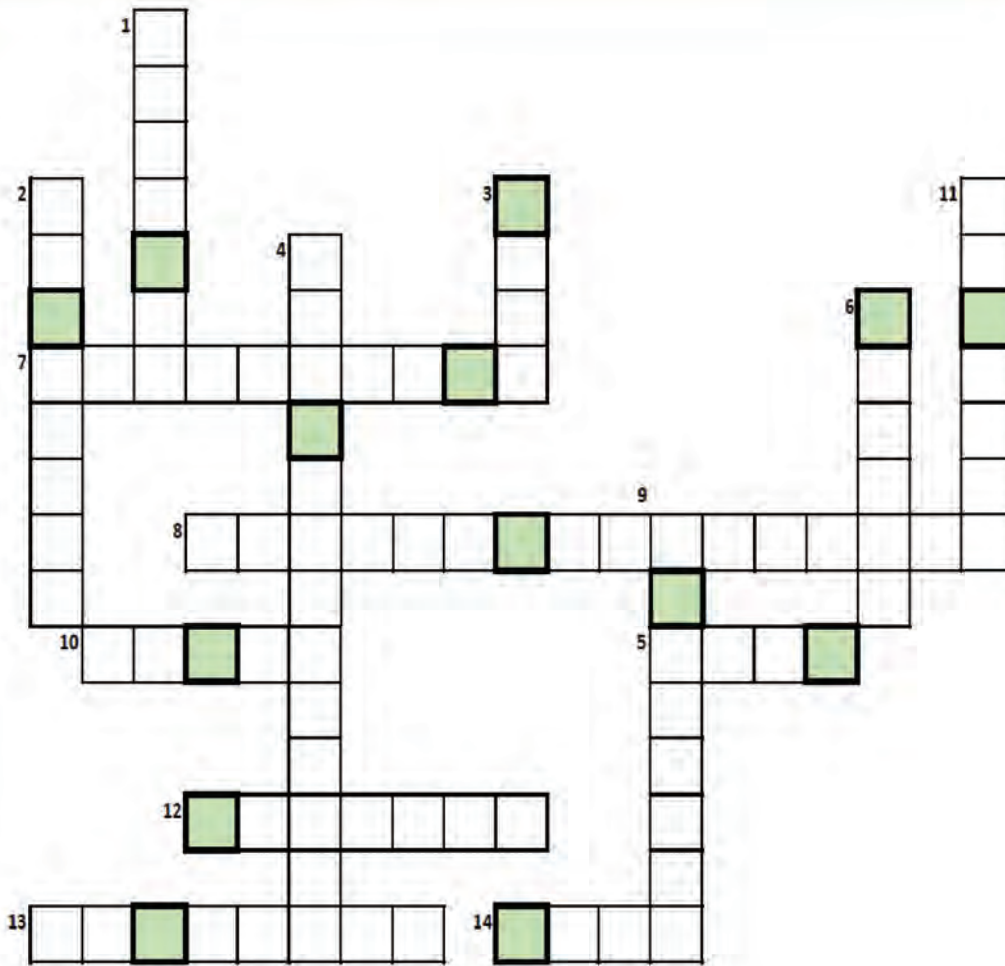
István király uralkodásának végénél már 45 királyi uradalomra osztotta fel az országot. Mindegyik központjában egy fönmaradt földvárat rendelt. Az ilyen uradalmak határát mesgyének hívták, amelyből a későbbiekben megye és vármegye elnevezés lett. István király idejében a főváros Esztergom volt. Megtalálod a térképen? Vigyázz, ne keverd össze a piros betűkkel feltüntetett egyházmegyével. Bár Esztergom volt a főváros, István a királyi székhelyét a Fejér megyei várba helyezte. A várat, viszont, nem Fejér- hanem Fehérvárnak hívták mivel a keleti értelmezés szerint a „fehér” fényeset, kitünőt, szépet jelentett.

Sok korabeli megyének a neve a mai napig is fönmaradt. Felismersz egy párat ha összehasonlítod a mai Magyarországgal? Mennyire változtak a megye határok?

KERESZTREJTVÉNY

1 Adományozó uralkodónak a kötelezettje

2 A száli ház első uralkodója

3 „Megvilágosodott” nagy fejedelem

4 Magyar államszervezet

6 Első országépítő

9 Útmutató Imre hercegnek

11 Olasz pap, magyar nevelőtanár

5 Marha pénz

7 „Gyümölcsöző” királyi jelvény

8 Felmagasztalt miseruha

10 Jó „megye” fej

12 Bajor hercegnő, magyar királynő

13 Gizella császári testvére

14 István másik neve

Országalma, világkontextusban:

Világtörténelmi fejlemények és érdekességek Szent István korában

Eddig jó sokat tanultunk Szent Istvánról és koráról, hogy hogy nézett ki Magyarország, milyen fejleményeken és eseményeken ment keresztül. Vajon mi történt világszerte ebben a korban? Amíg István király országot alapított, milyen dolgok folytak azokban az földrészekben, országokban, városokban, ahol mi manapság élünk? Bár nyilván nincs helyünk itt írni mind arról, ami világszerte történt, de összeszedtünk néhány érdekességet, amiről lehet, hogy nem is tudtál!

EUROPA (KIMCSSZ I. Kerület)

1 Anglia

Hódító Vilmos angol király 28 évvel István halála után jött Anglia egyik legfontosabb történelmi pillanata, amiről Amerikában, Ausztráliában, és Kanadában élő cserkészeink biztos tanultak az iskolában: a normann hódítás. 1066-ban, Vilmos, átjött az angol csatornán hadseregével, és villámgyorsan meghódította az egész országot. Mint István, Vilmos létre hozott egy új jogrendszert, ami erősen meghatározta Anglia további fejlődését. Vilmos hódítása miatt jött be számos francia-eredetű kifejezés az angol nyelvbe, amely mai napig a nyelv egyik főgyökereként tekinthető.

2 Skócia

Macbeth király

„Keverjétek, rajta, rajta!
Üst buzogjon! Forrjon tajtba!”

Iskolából vagy filmből ismerős szinte mindenki számára Macbeth a világhírű angol költő William Shakespeare egyik leghíresebb alkotása. De tudtad azt is, hogy volt egy igazi Macbeth király, és hogy ugyanakkor uralkodott Skóciában, mint István Magyarországon? Jó, valószínűleg nem voltak jósló boszorkányok, de az viszont tény, hogy a valódi Macbeth megölte elődjét, Duncan-t, és hogy csatában történő haláláig vitatott volt a királysága. Arról viszont, hogy valóban jött-e Birnam erdő Dunsinane hegyre, sajnos nem tudhatunk.

3 Skandinávia

Harald király és a „Bluetooth” eredete

Biztos láttál már Bluetooth kiegészítőt—azok a kis műanyag kutyuk, amik ki szoktak állni emberek füléből, és amik kissé hasonlítanak valami olcsó Star Trek paródiára. Viszont, tudtad, hogy „Bluetooth” kifejezés, a korai középkorból ered? Amíg Gáza fejedelem uralkodott Magyarországon, Dániában I. Harald ült a trónon. Harald volt Dánia Szent Istvánja—egyesítette az egymás ellen harcoló törzseket és fejedelemségeket, és áttérítette az országát a kereszténységre. Mivel ő volt az első, aki egyesítette a dán népet és mivel beceneve „kékfogú” volt, ezért évszázadokkal később egy dán cég Bluetooth-nak keresztelte a saját „összekötő” technológiájukat!

Észak Amerikában (III. és V. Kerületek)

4 Leif Eriksson

Mikor érkeztek az első európaiak Észak Amerikába?

Ha most azt mondtad magadban, hogy 1492, akkor sajnos tévedtél.

Sokan azt hiszik, hogy a Kolumbusz Kristóf híres tizenötödik századi útja volt az első alkalom, amikor európaiak betették lábukat az új világba. Az igazság viszont sokkal érdekesebb.

Majdnem 500 évvel Kolumbusz „felfedezése” előtt, Szent István koronázása idejében, egy viking felfedező, Leif Eriksson, nyugatra indult—és megállapított a Észak Amerika első európai települését. 1000 körül, Leif indult Grönlandból 35 emberrel, és nyugatra hajózott. Egy idő után rábukkantak egy kellemes, zöld szigetre, ahol le is telepedtek így ideig. „Vinland”-nak nevezték ezt a számukra új földet, mert állítólag szőlőtökét is láttak (Ma „Vinland” már Kanadához tartozik). Bár csak egy pár évig létezett a viking település—helyi indiánokkal való konfliktusok miatt vissza is indultak Grönlandra és Izlandra—Leif Eriksson felfedezése egy igen fontos, elfelejtett mérföldkő a világ történelmében.

Még egy érdekesség—„Amerika”, mint kifejezés, egy olasz felfedező, Amerigo Vespucci, nevéből ered. Viszont, az „Amerigo” a magyar Imrének az olasz megfelelője, így érdekes módon felfedezhetünk még egy szálát, ami összeköti István korát Észak Amerikával—az egész földrész Szent Imre nevét viseli!

5 Cahokia és a Nagy Kígyó-halom

Amíg Szent István Közép-Európában országot épített, egyes észak-amerikai civilizációk aranykorukat éltek. Bár sokan nem emlékeznek már rájuk manapság, ebben a korban éltek virágkorukat olyan óriási indián települések, mint Cahokia. Ez a város, a mai Illinois államban létezett körülbelül 1300ig, és Észak-Amerika legnagyobb települése volt egészen a 1780-as évekig! Északabbra, egy településen, ami ma Ohio államhoz tartozik, egy másik csoport épített egy akkora csodát, ami mai napig jelképezi az egész társadalmukat. Ez, persze, nem más, mint a Nagy Kígyó-halom (angolul közismert "Great Serpent Mound" néven). Amikor amerikai kutatók először rábukkantak a 19. században erre a különleges, 381-méter hosszú halomra, ami, ha égből nézi az ember, tökéletesen hasonlít egy óriási kígyóra, nem akartak hinni a szemüknek. A tudomány akkori állása szerint, a környékbeli indián törzsek nem építkeztek nagyobb méretben, és nem laktak együtt nagy számban. Itt, viszont, egy akkora alkotás volt, amit csak levegőből (akkoriban hőlégballonból) lehetett teljesen átfogni. Kutatásuk a mai napig folyik, maga a halom is egész szép és nagy látvány, ahol egyszerre figyelhető meg a történelem és a természet.

6 Dél-Amerikában (II. Kerület) Cuzco alapítása

1100-ban, pont a század végén, épült Cuzco, a gyönyörű, hegyekben található város, ami később az Inka Birodalom fővárosa lett. A mai napig sem tudjuk, hogy pontosan honnan és honnét cipelték fel az Andokba az óriási köveket, amiből ez az egyedi város épült. Később egy hatalmas birodalom székhelye lett, a spanyol hódítás előtt. Cuzco egyik fő érdekessége, hogy a város leghíresebb, Inka-kori épületei kőből voltak építve, habarcs nélkül—ez azt jelenti, hogy annyira pontosan rakták egymásra az óriási köveket, hogy simán a saját súlyuk, és a gravitáció miatt, a mai napig is állnak.

Ázsiában

7 Puszkapor hadi használata Kínában

István és Konrád csapatai íjjal, karddal, lándzsával, buzogánnyal harcoltak egymás ellen. Nem tudták, sőt, nem is tudhatták, hogy csak egy pár évtizeddel később és több ezer kilométerrel keletre, tudósok leírták Kínában a puszkapor pontos receptjét, és annak hadi használatát.

8 Gendzsi szerelmei –A világ első regénye

Tudtad-e, hogy a világ első regénye már íródott, amíg István Magyarországon nevelte fiát, Imrét? Továbbá, halottál már arról, hogy ez a műfaj nem máshol, mint Japánban, látott először napvilágot és hogy nő volt a szerzője? Bizony ám: az 1010-es években, Muraszaki Sikibu, egy japán udvarhölgy, alkotta meg a Gendzsi szerelmei című művét. Ez a könyv, legjobb tudásunk szerint, volt az első olyan mű, amit regénynek nevezhetünk, méghozzá többszáz évvel az első ilyen jellegű európai könyv előtt. Bár eszünkbe juthat Hemingway, vagy Márai mikor szóba kerül a regény, érdekes azon is elgondolkodni, hogy ezer éve már írtak regényeket, harcról, szerelemről, mindennapi életéről.

9 Ausztráliában (IV. Kerület)

Az ausztrál őslakosok folytatták az egyedi "röntgen stílusú rajz"-ként (angolul "X-Ray Style Art"-ként) ismert művészeti alkotásaikat. Egyes tudósok szerint, az őslakosok festményei a világ legrégebb óta, mai napig élő művészeti tradíciónak számítanak. Neve onnan ered, hogy egyes rajzok megjelenítenek belső anatómiai részleteket—mint egy röntgenfelvételen. Bár több ezer éve létezik ez a műfaj, a mai napig is vannak olyanok, akik ugyanúgy rajzolnak, mint őseik Szent István korában, és még jóval előtte is.

Regius Marcos

KIRÁLYI JELVÉNYEK

Szent Korona – A Hartvik püspök által írt legenda szerint, István király a 11. Szilveszter pápától kapott koronával megkoronáztatta magát. A királyi koronát Székesfehérvárott, később Visegrádon, végül a Budavári Palotában őrizték.

A korábbi magyar kutatás szerint a magyar királyi korona (**corona latina**), a latin betűs feliratokkal díszített rekeszzománc apostolképei az ezredforduló táján készültek, talán Rómában. Alsó részét (**corona graeca**) 1074-77 között VII. (Dukász) Mihály császár ajándékozta I. Géza királyunknak. Görög feliratos rekeszzománc lemezei a konstantinápolyi császári műhelyben készültek.

Vannak azonban olyan vélemények, melyek szerint a két koronarész egyszerre készült, egységes tervek alapján, és az összeillesztés szegecses megoldása a legjobb variáció, amely a szétszedhetőség biztosításával lehetővé tett e a későbbi javításokat.

A Szent Korona jelentőségét fémjelzi az az általánosan elfogadott szokásjog, miszerint csak az lehetett Magyarország törvényes uralkodója, akit a bizonyos három feltétel teljesítésével avattak királlyá:

1. A székesfehérvári bazilikában
2. ...az esztergomi érsek által celebrált misén
3. ...a Szent Koronával hitelesített koronázás számított érvényesnek.

Királyi kard - A magyar király koronázásánál két ízben is igen komoly szerephez jutott a kard. Először a felkenés után, de még a korona felhelyezését megelőzően, karddal övezték az uralkodót, végül pedig, a szertartás utolsó aktusaként, az uralkodó a koronázási dombra lovagolt, és a négy égtáj felé szimbolikus kardcsapásokat téve kinyilvánította, hogy megvédelmezi az országot, bármely irányból érne is ellenséges támadás.

CORONA LATINA - Szent Korona felső része - **zománcképek**

Szt. Fülöp

Szt. János

Szt. Pál

A latin Pantokrátor

Szt. Péter

Szt. Jakab

Szt. András

CORONA GRAECA - Szent Korona alsó része - **zománcképek**

A Pantokrátor

Mihály arkangyal

Gábor arkangyal

Szt. György

Szt. Demeter

Szt. Damján

I. Géza király

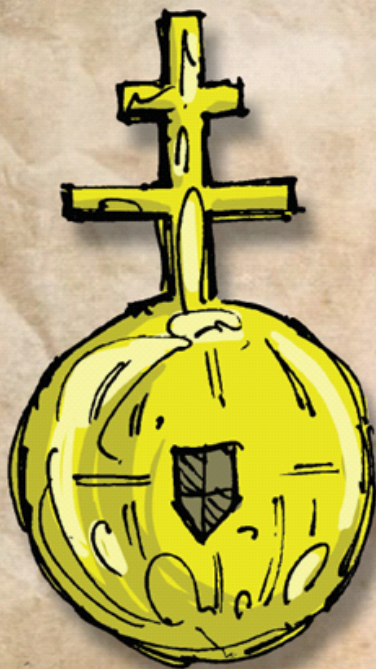
Dukász Mihály

Szt. Kozma

Kónsztantinosz Dukasz

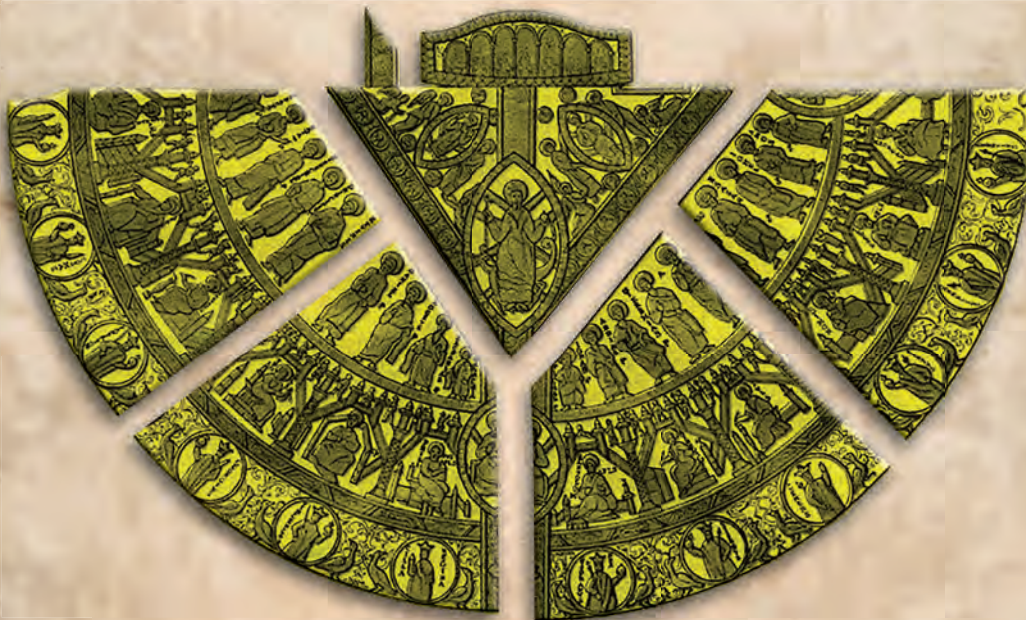
Országalma - Már az ókori görög világ tudós elméi is állították, hogy a legtökéletesebb geometriai forma a gömb. Gyakorlati tapasztalataikkal azt is kigondolták, hogy a világmindenséget, a kozmoszt, a hagymához hasonlóan egymásra rétegződő, az égiteketet tartó és időszakonként megismétlődő mozgást végző, gömbhéjszerű égi szférák alkotják, középpontjukban a szintén gömb alakú Földdel. A keresztény hagyomány szerint Nagy Kónsztantinosz császár (306-337), Isten segítségével diadalt aratva ellenfelein, elismerte Krisztus uralmát önmaga és birodalma fölött. Ezért az említett gömbszimbólumra keresztet tetetett. A császárokat utánzó többi keresztény uralkodó azután már ezzel a jelentéstartalommal vette át ezt a jelvényt a sajátjai közé.

Így történt ez Magyarország esetében is. Koronázási palástunk tanúskodik felőle, melyen ábrázolták Szent Istvánt is, s baljában már ott a glóbusz. Pénzek veretképei, pecsétek lenyomatai, képi ábrázolások sorozata bizonyítja, hogy használata a magyar királyság egész időszakában folyamatos volt.

Koronázási Palást

Eredetileg harang alakú miseruha, melyet felirata szerint István király és Gizella királyné 1031-ben ajándékozott a székesfehérvári bazilikának. A bizánci bíborselyemre arany és ezüst fonalakkal készített hímzett gazdag jelenetsorok a Magyarországra betört II. Konrád német császár fölött aratott győzelem megünneplésére a Te Deum gondolatkörét ábrázolják. A XII. sz. végén felmetszették és palásttá alakították át, ekkor készült gyöngy-díszes csatja. A miseruha valószínűleg a Veszprém-völgyi görög apácakolostorban készült regensburgi minta felhasználásával.

Találos kérdés – 3 görög és 1 római kényelembé helyezik magukat a Szent Korona egyik felére. Hogy hívják őket?

G

L

K

O

Részlet Szent István király legendájából Hartvik püspöktől

Törőházy Tóti Tihomér bácsi magyarázatával

(A legenda a 12. század elején íródott)

... 9. Atyja halála után a negyedik évben [István] az isteni kegyelem intéséből ugyanezt az Asztrik püspököt, (...) a szent apostolok küszöbéhez küldte, hogy Szent Péternek, az apostolok fejedelmének örökösét megkérje: a Pannónia tájain kivirult zsenge kereszténységnek bő áldását elküldje, az esztergomi egyházat (...) főegyházzá szentelje, és a többi püspökségeket is áldásával erősítse. Érdemesítse őt is arra, hogy királyi diadémával izmosítsa, hogy e tisztességre támaszkodva, amit Isten kegyelméből elkezdett, még keményebbre szilárdítsa.

Hát ez úgy volt, hogy István Romába küldte Asztrik püspököt, hogy kérjen áldást és koronát a pápától, hogy megerősítse a keresztény hitet az országban, mert a kereszténység magyar földön egy új hit volt. Azonkívül azt szeretette volna elérni, hogy az esztergomi püspökből érsek lehessen. Egy érsek az több mint egy püspök.

Épp ez időben fogadtatta el (...) a lengyelek fejedelme övéivel a keresztény hitet, s a római szék előljárójához követeket küldve kérte, hogy apostoli áldással támogassák, és királyi diadémával koszorúzzák. Kérésére a pápa rábólintott, s már egy jeles mívű koronát csináltatott, melyet néki áldásával s a királyi dicső ranggal elküldeni szándékozott...

Ugyanabban az időben a lengyel fejedelem keresztény lett és ő is követeket küldött a pápához, akik már Asztrik előtt érkeztek Rómába és ők is persze áldást és koronát kértek a pápától. A pápa már igent mondott a kérésre és egy csodaszép koronát csináltatott a lengyel fejedelemnek, aki nagyon szeretett volna király lenni.

De mivel ismeri az űr, kik az övéi (...), elhatározta, hogy sokkal inkább választottját, Istvánt ékesíti szerencsésen e világi koronával, majd azután ugyancsak őt díszíti fel még szerencsésebben az örökkévalóval. Tehát a kijelölt napon, melyen a már elkészített koronát a lengyelek fejedelmének kellett volna küldeni, illetve a megelőző éjszakán, a pápának látomásában megjelent Isten küldöttje, és ezt mondta: „Tudd meg, hogy a holnapi napon, a nap első órájában hozzád ismeretlen nemzet követei jönnek, akik tőled fejedelmüknek az apostoli áldás ajándékával egyetemben királyi koronát követelnek. A koronát hát, melyet csináltattál, fejedelmüknek, miként kérik, eljuttatni ne habozzál. Mert tudd meg, hogy ez néki a dicső királyi ranggal együtt élete érdemeiért jár.”

A jó Isten viszont inkább Istvánnak szánta a koronát. Ezért éjjel, mielőtt a pápa átadta volna a koronát a lengyeleknek, álmában megszólította őt Isten angyala és megmondta neki, hogy másnap ismeretlen nép követei fognak érkezni, hogy szintén koronát és áldást követeljenek. Az angyal megparancsolta a pápának, hogy nekik adja át a koronát, mert ennek a népnek a fejedelme jobban megérdemelte. Az ismeretlen nép pedig a magyar nép

E látomás rendje szerint a következő nap megszabott órájában Asrik püspök a pápához ért, (...) kérte az apostoli széktől az említett kitüntetések; kimutatta, hogy méltó ilyen tisztességre s méltóságra, mert Isten segítségével (...) s hatalma által sok hitetlent az Úrhoz térített. Ezek hallatára nagyon megörült a római főpap, mindent megadott jóságosan, ahogy kérték.

Másnap Asztrik püspök odaért a pápához és koronát és áldást kért tőle. Beszámolt a pápának arról, hogy István milyen jó fejedelem és mennyi ember lett őmiatta keresztény. Ez nagyon tetszett a pápának és így a magyarok kérését teljesítette.

Azonfelül keresztet küldetett a királynak, mintegy az apostolság jeleként, így szólván: „Én apostoli vagyok, ő viszont méltán Krisztus apostola, ha Krisztus annyi népet térített meg általa. Ezért rendelkezésére bizzuk, miként az isteni kegyelem őt oktatja, az egyházaknak s népeiknek mindkét törvény alapján történő igazgatását.” Elnyervén hát mindent, amit kért, Asrik püspök vígan tért vissza hazájába, magával vitt mindent, amiért a vállalt utat végigjárta.

Képzeljétek el, még apostoli keresztet is küldött a pápa Istvánnak, mert úgy gondolta, hogy István Krisztusnak igazi apostola, mert annyi embert térített meg. A pápa olyan jogokat adott Istvánnak, amelyek nem járnak minden királynak. Megengedte Istvánnak, hogy Magyarországon az egyház dolgaiba is beleszólhasson és püspököket is ki-nevezhessen. Nem csoda tehát, hogy Asztrik jókedvűen tért haza és mindent magával vitt, amit a pápa Istvánnak küldött.

Elhozták hát az apostoli áldás levelét a koronával és a kereszttel együtt, s miközben a püspökök és a papság, az ispánok és a nép egybehangzó magasztalásukat fennen kiáltották, Isten kedveltjét, István királyt az olajkenettel felkenve a királyi méltóság diadémjával szerencsésen megkoronázták.

Mindent elhoztak Magyarországra, hogy megkoronázzák Istvánt. A jó Isten nagyon szerette Istvánt és ugyanúgy a papok, ispánok meg az egész nép. Mindenki azt kívánta, hogy István legyen a király. Ezt kiáltották, mielőtt szent olajjal felkenték és a koronát a fejére tették.

*A Hartvik legenda fordítását lásd:

Corpus Iuris Civilis
TÖRVÉNYKÖNYVEK

Az első törvénykönyvből

08. A vasárnap megtartásáról

Ha valamely pap vagy ispán* avagy más hívő személy valakit vasárnap ökrökkel lát dolgozni, vegyék el tőle az ökröt, és adják a várjobbágyoknak* elfogyasztásra...

09. Ugyanarról más

... vasárnap mindenki menjen templomba, öregek és fiatalok, férfiak és nők, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik...

11. A péntek megtartásáról

Ha valaki pénteken, amelyet az egész kereszténység megtart, húst eszik, egy héten át sötétbe zárva böjtöljön*.

16. A kard kirántásáról

Hogy minden tekintetben erős és sértetlen béke honoljon* mind az idősebbek, mind a fiatalabbak között ... teljességgel megtiltjuk, hogy valaki másnak a bántalmazására kardot rántson.

19. ... azokról, akik mise alatt mormognak és beszélgetnek

Azok, akik az istentisztelet hallgatására a templomba menvén, ott a misék szertartása alatt egymás közt mormognak és másokat zavarnak, haszontalan történeteket mesélgetve és nem figyelve a szent olvasmányokra és lelki táplálékokra, ha idősebbek dorgálják meg őket, és gyalázattal* üzzék ki a templomból, ha pedig fiatalabbak ... hajuk lenyírásával fenyítsék* meg őket.

23. Azokról, akik más vitézeit magukhoz fogadják

Akarjuk, hogy mindegyik úrnak legyen meg a maga vitéze, és senki se beszélje rá valamelyik vitézt, hogy régi urát elhagyja, és hozzá jöjjön, ebből ugyanis civakodás* támad.

27. A leányrablásról

Ha valaki a vitézek közül ... valamely leányt szüleinek engedélye nélkül feleségül elrabol, elrendeltük, hogy leányt adja vissza szüleinek ... és a rabló tíz tinót fizessen a rablásért, még ha később ki is békül a leány szüleiével ...

29. Azokról, akik rabszolganőt vesznek feleségül

... ha valamely szabad ember a rabszolganő urának tudtával másnak a rabszolganőt választja feleségül, elvesztvén saját szabadságának élvezését, örökös rabszolgaságra vettessék.

30. Azokról, akik feleségük elől külföldre menekülnek

... ha valaki szemtelenségből feleségének megutálása miatt hazájából elmenekül, az asszony mindent, ami férjének birtokában volt, bírjon mindaddig, amíg férjét vissza akarja várni, és senki ne merészkedjék őt más házasságba kényszeríteni. És ha magától férjhez akar menni, szabad legyen neki, az őt megillető ruhákat magához véve és egyéb javakat otthagyva, házasságra lépni. És ha férj ezt hallván visszatér, ne legyen neki szabad más feleséget venni az övéen kívül, csak a püspök engedélyével.

32. A szállások felgyűjtéséről

Ha valaki ellenségeskedésből másnak az épületeit tűzzel elhamvasztja, úgy határoztunk, hogy mind az épületeket építse fel, mind pedig ami felszerelés elégett, és azonkívül adjon tizenhat tinót* ...

34. A varázslókról

... semmiféle személy ne merjen varázslással ... bárkit is ... megrontani vagy megölni.

35. A házak megtámadóiról

Ha pedig valamely katona támadja meg a másik katonának udvarát és házát, tíz tinóval tegye jóvá a támadást. És ha a népből való ember támadja meg valamely hozzá hasonlóak a kunyhóját, öt tinót fizessen a támadásért.

(*) Szómagyarázat

ispán = a vármegye élén álló királyi tisztviselő

várjobbágy = a várhoz tartozó katonáskodó nép

böjtölni = ételről lemondani, pl. húsevést kihagyni

honol = lakik valahol

megdorgálni = megszidni

gyalázat = szégyen

megfenyíteni = fegyelmezés céljából megbüntetni

civakodás = veszekedés

tinó = fiatal ökör

A második törvénykönyvből

01. A királyadományáról az egyháznak

Tíz falu építsen egy templomot, amelyet két házzal, ugyanannyi rabszolgával lássanak el, lóval és kancával, hat ökörrrel és két tehénnel és harminc aprójószággal*. Ruhákról és oltártakarókról a király gondoskodik, papról és könyvről a püspök.

08. A királynak nyújtandó elégtételről

Ha valaki az ispánok közül a király részét elsikkasztja*, adja vissza a csalást, és annak kétszeresével adjon elégtételt.

10. Az ispán hatalmaskodásáról

Ha az ispánok közül valaki valamilyen ürüggyel* egy vitéztől elvesz valamit, adja vissza, és azonfelül a sajátjából ugyanannyit (adjon).

11. A hazugság büntetéséről

Ha pedig a vitézek közül valaki az általa önként adottaj ándékról hazug módra azt állítja, hogy azt erőszakkal vették el tőle, veszítse el ezt, és ezenkívül ugyanannyit fizessen (büntetésül).

15. A kard kirántásáról, ha sebesítés nem történik

Ha valaki dühtől eltelve kardot ránt, de nem üt meg senkit, csupán a kardrántásért a gyilkosságra kiszabott elégtétel felét fizesse meg.

21. Hogy a tolvaj tanúbizonyságát ne fogadják el

Ha valaki ... lopást követ el ... az ilyenek tanúbizonyságát azonban a szabadok között ne fogadják el.

(*) Szómagyarázat

aprójószág = baromfi (tyúk, pulyka, házilúd, házikacsa)

elsikkaszt = rábízott értéket jogtalanul saját hasznára fordít, tehát lényegében lop.

ürüggy = színlelt hamis ok

elégtétel = elszenvedett kárért jóvátétel

tanúbizonyság = tanúskodás

I.

Ha fiatal vagy és rendetlenkedsz a misén, leborotválhatják a hajadat.

Ha a férj elfutott a feleségétől, az asszony mégis megtarthatja a birtokot.

Aki valamit felgyújtott, építse újra fel és 16 fiatal ökörral fizessen.

Ha rabszolgát veszel feleségül, te is rabszolga leszel.

Ne támadd meg senkinek a házát, udvarát, mert 5-10 fiatal ökröt kell adnod.

Ha feleséget rabolsz magadnak, vissza kell adnod és 10 fiatal ökörral kell fizetned.

Ne dolgozz vasárnap, mert elveszik tőled az ökreidet és mások megesszik őket.

Zetának nem kellett templomba menni, mert a tűzre vigyázott.

Nem szabad másnak a katonáját elcsalni.

Az első "számít" általában **MMXX-V-XV**

II.

Aki lopott, annak nem hisznek a bíróságon.

Ha a király embere vagy, ne nyúlj ahhoz, ami az övé és ne vegyél abból, ami neki jár.

Ha kihúzod a kardodat a hüvelyből, akkor az majdnem olyan, mintha valakit megölnél.

Ha valakinek valamit ajándékozol, ne mondd utána, hogy ő elvette tőled, mert fizetsz.

Ha a király embere vagy, ne nyúlj ahhoz, ami nem a tiéd, mert később sokat fizetsz ezért .

Minden tizedik faluban egy templomot kell építeni, a király ad miseruhát és oltárterítőt.

..... de néha a második is jó.

MMXX-VII-XV

Elgondolkoztató kérdések és feladatok őrsöknek:

1. Milyen törvényeket hozott Szent István a templommal és a templombajjárással kapcsolatosan? Miért kellett ezt ilyen pontosan meghatározni? A misének megzavarását miért büntették ilyen keményen?
2. Első törvénykönyv (27): Miért kell akkor is büntetést fizetni, ha később megegyeznek a felek?
3. Első törvénykönyv (29): Mi változott ezzel kapcsolatosan a történelem folyamán?
4. Első törvénykönyv (30): Kit véd itt a törvény?
5. Második törvénykönyv (15): Miért ért fel egy pusztá karakirántás egy fél gyilkossággal?
6. Második törvénykönyv (8+10): Fogalmazd meg, hogy milyen a jó várispán!
7. Melyik törvény tetszik neked a legjobban? Miért?
8. Véleményed szerint melyik törvény túl kemény? Melyiket változtatnád meg?
9. Mit tudtál meg Szt. Istvánról a törvényein keresztül? Milyen embernek képzeled őt?
10. tábori feladat: Szt. István korabeli megyei törvényt nap eljátszása (lásd majd: tábori program)

Admonitiones

INTELM EK

Üzenet a cserkészeknek: Szent István – fiának írt – intelmeiből

Vezérfonál: A szeretet gyakorlása vezet el a legfőbb boldogsághoz. (2., 3., 4. cserkésztörvény)

1. Ha hatalmadban akarod tartani lelkedet, türelmes légy. (5., 8. cserkésztörvény)
2. Légy erős, nehogy a szerencse túlságosan felvessen, vagy a **balsors** letaszítson. (5., 8. cserkésztörvény)
3. Légy **alázatos** is, hogy Isten felmagasztaljon most és a jövőben. (5., 7. cserkésztörvény)
4. Légy [...] **mértékletes**. (5., 6., 8., 9. cserkésztörvény)
5. Légy szelíd, hogy sohase harcolj az igazság ellen. (1. cserkésztörvény) 6. Légy becsületes, hogy szándékosan soha senkit **gyalázattal** ne illess. (1., 5., 10. cserkésztörvény)
7. Légy **szemérmes**, hogy elkerüld a **bujaság** minden bűnét. (10. cserkésztörvény)
8. Imádkozz azért is, hogy [Isten] a **tétlenséget, tunyaságot** elkergetse tőled. (2., 3., 5. cserkésztörvény)
9. Az engedetlenség valójában pestis az egész királyságban. (7. cserkésztörvény)
10. Mert az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és **esendő**. (4. cserkésztörvény)

(*) Szómagyarázat

balsors = szerencsétlen sors
alázat = tisztelettel alárendeli magát valakinek
mértékletes = semmit sem visz túlzásba, tudja, hol van a határ, pl. annyit fogyaszt, amennyire szüksége van
gyalázattal illetni = tulzós és durva szavakkal szidni
szemérmes = szerelmi ügyekben (fizikai vágy) tartózkodó, óvakodó
bujaság = kicsapongó (túlzásba vitt) szerelmi élet (főleg testi vonatkozásban)
tunyaság = lustaság
tétlenség = semmittevés
esendő = gyenge, gyatra, hamar elbukik

Kuruc Ágnes fordítása

István király ítélete

Messze földön emlegették István király igazságos ítéleteit, ezért idegen országokból is sokan eljöttek, hogy a szavát meghallgassák, és amit elrendelt, azt végrehajtsák.

Történt egyszer, hogy hatvan besenyő* férfiú útnak indult, és Szent István király udvarába igyekezett. Ahogy illett, gazdag készülettel, sok ajándékkal indultak el, s nemsokára Bolgáriából Magyarországra érkeztek.

Ekkor az őrségen álló magyar katonák, akiknek viaszból volt a lelkük*, meglátták a besenyők megrakott szekereit, megrohanták a besenyőket, néhányat közülük karddal levágtak, másokat megsebesítettek, és a szekereket teljesen kifosztották. A sebesülteket félholtan az úton hagyták, ők maguk pedig szélsebesen elvágattak.

Amikor a besenyők magukhoz tértek, tanácskozni kezdtek, hogy mitévők legyenek. Végre úgy határoztak, hogy folytatják az utat, és István király ítéletére bízzák magukat. Véresen, piszkosan álltak a király színe elé. Amikor pedig a király megszólította őket, mind odaborultak a lábához.

István király csodálkozva nézte a porlepett és véres alakokat, és azt kérdezte tőlük:

“Szóljatok, mi a bajotok oka.”

“Ő, urunk” - mondták – “mi a te ítéleted meghallgatására indultunk útnak, s lám, elvetemült* katonák megtámadtak, és minden pénzünktől, vagyonunktól megfosztottak.”

A király ezen nagyon felháborodott, de minthogy lelkében bölcs volt, felháborodását sem arcával, sem szavával nem mutatta, hanem indulatait megfékezte. De mindjárt parancsot adott, hogy azokat a katonákat, akik a rablásban részt vettek, meghatározott napon színe elé állítsák. Ez meg is történt.

“Ti Istennek törvényét megszegettétek, ártatlan férfiakat meggyilkoltatok, az ország vendégeit kifosztottátok.

Ahogy ti cselekedtetek, úgy cselekedjék az Isten veletek énelöttem. Aki a törvényt megszegi, meg kell azt büntetni.”

Ahogy a halálos ítélet elhangzott, a katonák megragadták a rablókat, és az út mellett kettesével felakasztották őket.

István király a besenyőket bőségesen kárpótolta*, minden veszteségüket megtérítette*. Mindezt azért cselekedte, mert Magyarországot minden külföldi menedékének szánta, olyan országnak, ahova mindenkinek szabad bejárása legyen, és senki a vendéget bántalmazni, sértegetni, ne merészelje.

Lett is foganatja* a király szavának: amíg ő uralkodott, egyetlen vendégnek nem görbült meg még a hajszála sem.

(*) Szómagyarázat

besenyő: a 11. században részben Magyarországon is letelepedett nomád nép.

viaszból volt a lelke: nincs lelkiismerete, rosszra hajlamos

elvetemült: minden rosszra képes, gonosz

kárpótolta: sérelem, hátrány jóvátételeként adott előny, jutalom.

megtéritette: visszaszerzett, visszafizetett

foganatja: létrejött, megvalósult

Cultura

KULTÚRA

Gregorián dalok

Mi a Gregorián?

A gregorián ének egyszólamú, hangszerkíséret nélküli egyházi ének, melyet latinul énekelnek. Az egyházi liturgiában használták és még ma is használják, természetesen csak ritkábban, különleges alkalmakkor. Kötetlen ritmusú, lépcsőzetes felépítésű, általában kis hangközök között mozog a dallam, esetenként egy-egy úgrással. Szent István idejében ismerték és énekeltek a gregoriánt. A gregorián elnevezés Nagy Szent Gergely pápától származik, aki a 7. században élt és ő állította össze az első énekeskönyvet a tanulók számára. A dallamok mediterrán zenekultúrából, ókori zsidó zsoltárokból és görög himnuszokból fejlődtek ki a 4. század második felében. A kottát a 9. Században kezdték leírni neume segítségével. A neume 4 vonalas rendszer, amely megelőzte az 5 vonalas kotta írását.

A magyarság középkori zenéjét csak az egyházi liturgikus zenében találhatjuk meg. Világi zenére vonatkozó emlékeink nincsenek a 16. századig, annál is inkább, mert a török hódoltság alatt még az egyházi zenénk írott maradványait is külföldre menekítették pl. Zágrábba, Pozsonyba a törökök elől.

A magyar gregorián dallamok nem önálló magyar dallamok, sok rokonságot mutatnak a környező országok gregorián dallamaival. A Magyar nép szerette a gregorián dalokat. A krónikák szerint a magyar nép tömegesen tódult a templomokba éjjeli liturgiát hallgatni. Az egyik legkedveltebb magyar gregorián dallam, amelyet a világegyházban is gyakran használnak különböző szöveggel a "Veni, Redemptor Gentium" (Esztergom, XV. sz.) Ezt a dallamot használták Szent István tiszteletére írt "Magyar hazánk, te jó anya" című énekünkben.

**A „Magyar nép szerette a gregorián dalokat.”
Gondolod te is szeretted volna a gregoriánt? El
tudnád képzelni magadat egy gregorián kórusban?
Kattins rá az alábbi dalszövegek feletti címekre
és hallgasd meg ameddig követed a szöveget.**

SZENT ISTVÁN KIRÁLY HIMNUSZA

1. Szent István király himnusza („Gaude Mater Ungaria”). A 3–4. vershez: A középkori életrajz szerint Vajk-István születését a missziók védőszentje (a Saul megtérését kiimádkozó István vértanú) mondja el álom-jelenésben édesanyjának. Ezért lesz Vajk keresztény neve: István. – Sz: Csanád B. ford. D: Budai Psalterium, XV. sz. (Népénekvár 285)

2. Ő néked igaz fényt hozott, – hit fényét adta át neked, – istenes törvényt alkotott, – mely üdvösségre elvezet.

3. Mennyei hírnök jelzi már – atyjának, hogy majd jönni fog; – vértanú István földre száll – anyjának szólni jóslatot.

4. Mint libanoni cédrusok, – olyan sudár, mint kisgyerek, – s miként előre mondatott, – a Vértanúról kap nevet.

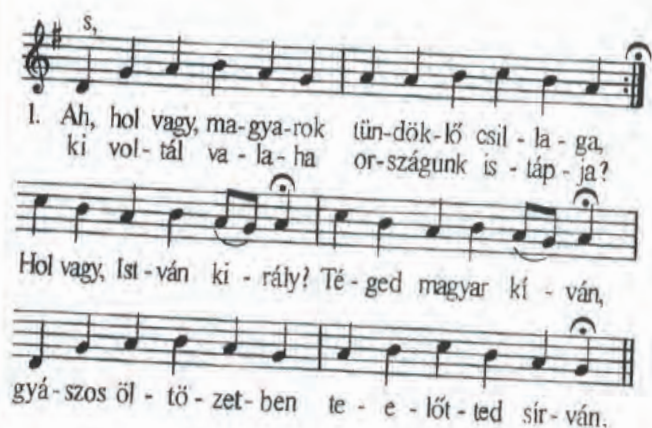
5. Oktatják híres doktorok, – szent műveltségre nevelők, – s jámbor erkölcsé fölragyog – már zsengén, minden nép előtt.

6. Már életének hajnalán – az üdv ígét hirdeti, – s a magyar nemzet, a pogány – a keresztséget elnyeri.

7. Ragyogva kél az égi fény, – s ki tévely rabja volt, a nép – elhagyva sűrű éjjelet – megvallja Krisztus szent hitét.

8. (Meghajolva) Imádás legyen, tisztelet – néked, Hármaskör Istenünk, – segíts elérnünk mennyeket, – mit szent Királyunk kér nekünk. Amen.

AH, HOL VAGY MAGYAROK ...

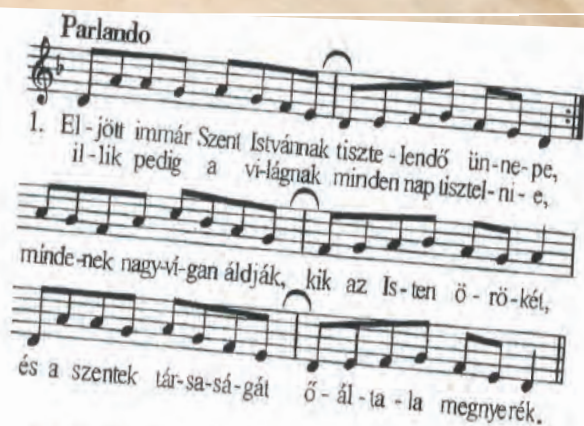
2. Rólad emlékezvén csordulnak könnyei, – búval har-matoz-nak szomorú mezei, – lankadnak szüntelen vitézlő karjai, – nem szűnnek iszonyú sírástól szemei.

3. Virágos kert vala híres Pannónia, – mely kertet öntöze híven Szűz Mária, – katolikus hitnek bő volt szép virága, – be megsötétedett örömdetes napja!

4. Előtted könyörgünk, bús magyar fiaid, – hozzád fohász-kodunk, árva maradékid, – tekints, István király, szomorú hazádra, – fordítsd szemeidet régi országra!

5. Reménységünk vagy benned s Máriában, – mint magyar hazánknak hű királynéjában, – még éltedben minket néki ajánlottál, – és szent koronáddal együtt feláldoztál.

ELJÖTT IMMÁR ...

2. Mondja bizony minden ember: boldog vagy Pannónia, – zengjen ajkad, szóljon vígan most az Isten himnusza, – Mert nem a köznép sorából küldött Isten nevelőt: – királyod lett prédikátor, apostolod, magvetőd.

3. Mert az Úr az egykor árva, elhagyott Hungáriát, – ahol addig prédikálva még apostol egy se járt, – a keresztség kegyelmére e szent által hívta ki, – és meghívta örökére, adván égi hont neki.

4. Boldog férfi: juhakolba cipeli a párdutot, – vad oroszlánt felkarolva jászol mellé állított, – kér is, ad is, fenyeget is, hívja vonja, kergeti, – gonoszát is, szelidet is Krisztusban megszenteli.

5. Ha e nemzet mesterének mást is bírna vallani, tetszett volna Istenének más apostolt küldeni, – Ám e nyakas, délceg fajta, kardos markú nemzetet – nem más, csak egy magafajta harcos téríthette meg.

6. Az oroszlánt leigázni a nagy Sámson kellett, – magyaroknak prédikálni erős király küldet, – Torkából az oroszlánnak drága lépesméz csepeg: – magyar szájából immár jönnek édes szép dicséreted.

7. A királyok uralmának a halállal vége jár, – országlásuk bevégezvén fölségük is oda már, – Ám István szent hatalmának a halál nem szab határt: – fönn az égből nyer magának múlhatatlan glóriát.

Ó SZENT ISTVÁN DICSÉRTESÉÉ ...

Gyoszen, MOLDVA
Cumpu Tatjana (18)
Bodza Klára 1996.

Poco parlando

1. Ó, Szent Ist-ván, dí-csér-tes - sél, Menny és föl-dön tisz-tel-tes - sél!

De fő-kép - pen ná-lunk ma, Mint hazánk fő osz-lo - pa.

Refr. Kérünk mint a - pos-to-lun-kat, És az el-ső ki-rá-lyun-kat,

Szent István, nézz mennyből le, A szép magyar né-ped-re!

2. Már a kora gyermekségben
Csoda vala a szentségben
Öröme menyeknek,
Csodájára népeknek.
Refr.

3. Boldogságos Szűzanyáknak,
Mint magyarok asszonyának,
Földradoztad hazánkat,
Szentelted koronánkat.
Refr.
Amen.

Pentaton népdalok

Szent István korából csak egyházi vonatkozású dalok maradtak fenn írásban. Ezen kívül létezett a népi dal, a regösének és amit az egyszerű nép énekelt (pl. munkadalok, altatók stb), de senki sem írta le őket, szájhagyomány (szájról-szájra terjedt) útján terjedt nemzedékről nemzedékre, amíg a XIX. század végén Vikár Béla, majd később Kodály Zoltán és Bartók Béla kezdték összegyűjteni, csoportosítani és leírni népdalkincsünket.

A népdal olyan énekelhető költemény, amely az egyszerű nép ajkán született, szájról-szájra terjedt. Szerzője ismeretlen. A Magyar nép érzelmi világát fejezi ki. Legértékesebb népdalaink azok, amelyek a népzsenénk ősi rétegébe tartoznak, az ötfokú, pentaton dalok, amelyekben nincs félhang, ahol a legtöbb dallam ereszkedő, előadás módja parlando (elbeszélő), a szöveg egyenlő szótagszámú, 8 vagy 12 szótagból áll és a versszakok négysorosak. A legtöbb pentaton dal részleges vagy szabályos kvintváltó. Ez azt jelenti, hogy a dal második részében megismétlődik a dallam öt hanggal lejjebb.

Honnan tudjuk, hogy ezek a legrégebbi dalaink? Ezek a dalok mutatnak a legtöbb hasonlóságot azoknak a kis népeknek a zenéjével, akik szomszédaink voltak az őshazában. A török-tatár népektől kezdve, kínáig, cseremiszekig előfordul az ötfokúság és a kvintváltás.

Szent István korára emlékezve, tanuljunk meg minél több pentaton népdalt! Itt 20 pentaton dalt találtok. Sokat már talán ismertek közülük, de biztos van közte olyan is, ami új.

Egy a fontos, hogy legyen minden nap olyan nap, amikor legalább 1 népdallal ismerkedtek meg. Merjünk újat tanulni és mindig ellenőrizzük le, hogy amit tanulunk az valóban népdal. Csak így tudjuk megőrizni zenei hagyományainkat.

- 1 Béreslegény
- 2 Dunaparton vagy egy malom
- 3 Édesanyám rózsafája
- 4 Elindultam szép hazámból
- 5 Elmegyek, elmegyek, vissza se tekintek
- 6 Érik a szőlő (zörög a kocsi)
- 7 Feketeföld termi a jó búzát
- 8 Felszántom a császár udvarát
- 9 Hazám, hazám, édes hazám (Moldva)
- 10 Hej halászok

12. BÉRESLEGÉNY, JÓL MEGRAKD A SZEKERED

Béreslegény mezítláb ment szántani,
A csizmáját otthon hagyta vasalni.
Kilenc kovács nem merte elvállalni,
Mert nem tudott rózsás patkót csinálni.

95. ELINDULTAM SZÉP HAZÁMBÓL

Bú ebédem, bú vacsorám,
Boldogtalan minden órám.
Nézem a csillagos eget,
Sírok alatta eleget.

230. DUNAPARTON VAN EGY MALOM

Esik eső, bugyborékol,
Szól a kakas, kukorékol, ejeha!
Ez a kakas nem jó kakas,
Éjfélre szól, hajnal hasad, ejeha!

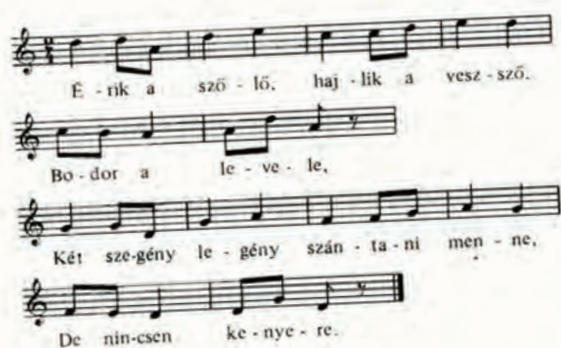
É - des - a - nyám ró - zsa - fá - ja,
Én vol - tam a leg - szebb á - ga,
De egy go - nosz le - sza - kasz - tott,
Ke - ze kö - zött el - her - vasz - tott.

Édesanyám mondta nékem,
Minek a szerető nékem.
De én arra nem hajoltam,
Titkon szeretőt tartottam.

Édesanyám sok szép szava,
Kire nem hajlottam soha.
Hajlanék én, de már késő,
Hull a könnyem, mint az eső.

346
El - megyek, el-me-gyek, víz - sza se te - kin - tek,
en - nek a fá - lu - nak la - ko - sa nem le - szek.

59. ÉRIK A SZŐLŐ

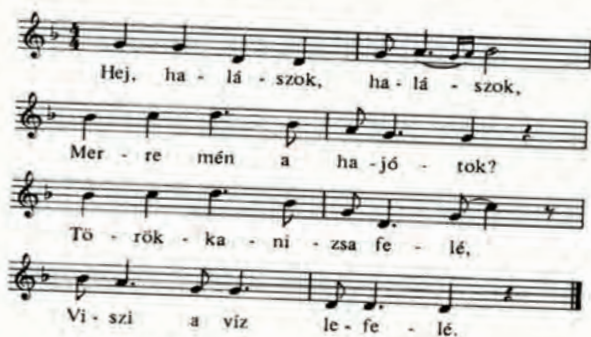

Van vöröshagyma a tarisznyába,
Keserű magába,
Szolgalegénynek, hej, a szegénynek,
De kevés vacsora.

Zörög a kocsi, pattog a Jancsi,
Talán értem jönnek
Kocsira ágyam, kocsira ládám,
Magam is felülök.

Hej, édesanyám, szerelmes dajkám,
Tőle már elvisznek!
Sej, édesanyám, szerelmes dajkám,
De hamar elvisznek!

274. HEJ, HALÁSZOK, HALÁSZOK

Hej, halászek, halászek,
Mit fogott a hálótok?
Nem fogott az egyebet,
Veres szárnyú keszeget.

Hát a keszeg mit eszik,
Ha a bárkába teszik?
Nem eszik az egyebet,
Csak szerelem-gyökeret.

Megy a hajó lefelé,
Törökkanizsa felé,
Barna kislány bújában
Úl a hajó farában.

211. FEKETE FÖLD TERMI A JÓ BÚZÁT

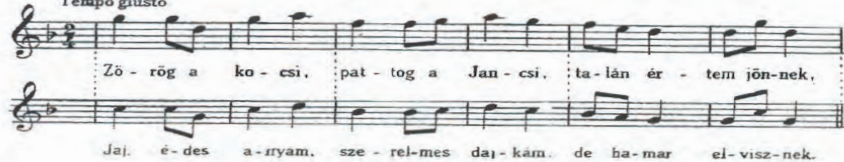
Szép csárdásné, adjon bort hitelbe,
Itt hagyom a cifra szűrőm érte.
Hogyha ki nem váltom holnap délre,
Annak adja, ki többet ad érte!

262. FELSZÁNTOM A CSÁSZÁR UDVARÁT

Bánat terem abba, búvetés,
A magyar élete szenvedés,
Áldd meg Isten, császár fölségét,
Ne sanyargassa magyar népét.

Bartók: 243. sz. Tempo giusto

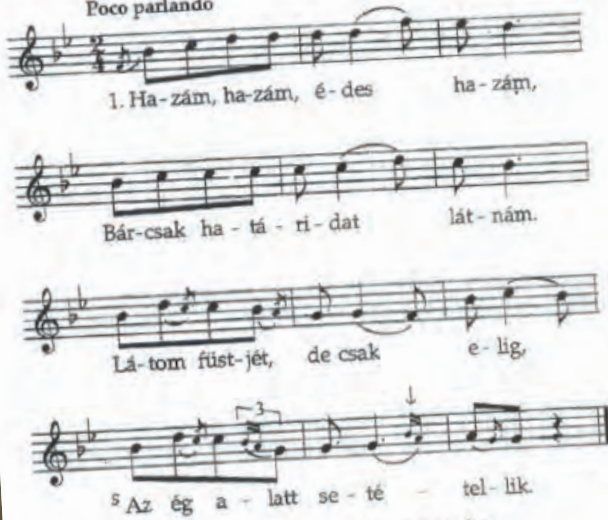
Tempo giusto. ♩ = 98.

Muz. Fo. 1037 d). Gyergyóújfalu, (Csík vm.) 1907. B.

2. Elejtem az orsóm, Nem lesz, ki feladja,
Bánatos szívemet Ki megvigasztalja.

Poco parlando

2. Édesanyám, gyűjts gyertyára,
Hozzád megyek vacsorára!
Édesanyám, gyűjts gyertyára,
Hozzád megyek vacsorára!
3. Forralj nekem édes tejet,
Apríts bele lágy kenyeret!
Forralj nekem édes tejet,
Apríts bele lágy kenyeret!
4. Hogy egyem egy vig vacsorát,
Melyet édesanyám csinált,
Hogy egyem egy vig vacsorát,
Melyet édesanyám csinált.

162. HULL A SZILVA A FÁRÓL

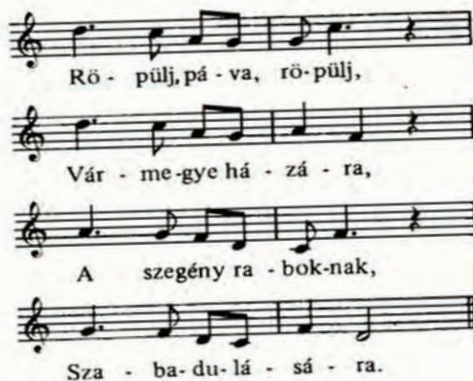

Egyik ága lehajlott,
Az én rózsám elhagyott.
Ejhaj, rice-ruca,
Kukorica derce.

Ha elhagyott egy hétre,
Elhagyom én kettőre.
Ejhaj, rice-ruca,
Kukorica derce.

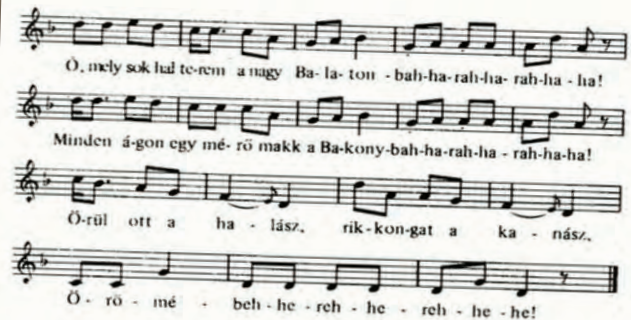
Ha ő elhagy kettőre,
Elhagyom én örökre.
Ejhaj, rice-ruca,
Kukorica derce.

217. RÖPÜLJ, PÁVA, RÖPÜLJ

Leszállott a páva
Vármegye házára,
De nem ám a rabok
Szabadulására.

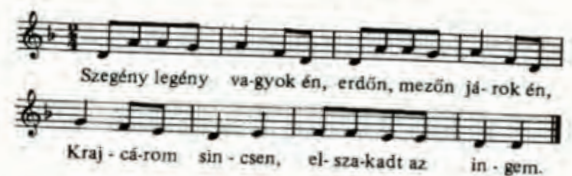
332. Ó, MELY SOK HAL TEREM AZ NAGY BALATONBA

Szépen illik a sült kappan a cintál-bahha-rahha-rahha-ha!
Jó bort mérnek Füreden és Kaposvár-bahha-rahha-rahha-ha!
Igyál jó barátom, tőled nem sajnálom,
Sokáig ehhe-rehhe-rehhe-hélj!

Addig kell a vasat verni, amíg tü-zehhe-rehhe-rehhe-hes,
Semmit sem ér olyan hordó, amely ü-rehhe-rehhe-rehhe-hes;
Köll hát beletenni, ki köll aztán venni,
Ha szükség-gehhe-rehhe-rehhe-hes!

277. SZEGÉNY LEGÉNY VAGYOK ÉN

Van egy lyukas nadrágom, folt is rajt' huszonhárom,
Ég alatt hálók, jobb időket várok.

Kis ker-tem-ben u-bor-ka, Re-á-ka-pott a ró-ka,
Várj meg ró-ka, meg-les-lek, Ko-má-rom-ba vi-tet-lek.

2. Komáromba vitettek,
A tömlecke tetettek,
Kurta vasra verettek,
Onnan ki sem éreztek.

288. TISZÁN INNEN, DUNÁN TÚL

Ti-szán in-nen, Du-nán túl,
Túl a Ti-szán van egy csi-kós nyá-jas-túl,
Kis pej lo-va ki van köt-vel,
Szür-kő-tél-lel, pak-róc nél-kül, gaz-dás-túl.

Tiszán innen, Dunán túl,
Túl a Tiszán van egy juhász nyájastúl.
Ott főzik a jó paprikást,
Meg is eszik kis vellával, fakalánnal, bográcsbúl.

Tiszán innen, Dunán túl,
Túl a Tiszán van egy kanász nyájastúl.
Ott sütik a jó malacot
Cserfa héjjon, bükkfa nyárson, ihajja!

HEJ, JANCSIKA

Tempo giusto Felsővezh (Tolna m.), B.B.

1. Hej, Jan-csi-ka, Jan-csi-ka,
Mért nem nőt-tél nagyobb-ra? Du-ná-ról
fúj a szél, Nőt-tél vol-na nagyobb-ra,
Let-tél vol-na ka-to-nal Duná-ról fúj a szél.

2. Ha Dunáról fúj a szél,
Szegény embert mindig ér,
Dunáról fúj a szél,
Ha Dunáról nem fújna,
Olyan hideg nem volna.
Dunáról fúj a szél.

Tempo giusto

Tempo giusto J=93

Sző-lő hegyen ke-resz-tül Megy a kis lány ócs-csós-túl Du-ná-ról fúj a szél.
Ha Du-ná-ról fúj a szél. Sze-gény em-bert min-dig ér Du-ná-ról fúj a szél.

Csikómlv. (Csik. vm.) D.P.P.

Tempo giusto J=120

Volt ne-kém egy kecs-kém, tu-dod-é? Kert-be re-kesz-tét-tem, tu-dod-é?
Még-ét-te a far-ka-s, tu-dod-é? Csak a szar-vát hagy-ta, lá-tod-é?

18. Tánclelés Perőcsény (Hont) 1912 B.

1. Tul-só so-ron nyi-lík a vi-rág, E-gész éj-jel ér-zem a sza-gát
Ki-re ves-szem fe-ke-te sze-mem. Ki vi-gasz-tal-ja meg a szí-ver

19. Tempo giusto J=98. Muz. Fo. 1037 d. Gyergyóújfal. (Csik. vm.) 1907. B.

Vi-rá-gos ken-dé-rém Ki-á-zott a tó-ba,-
Ha ha-rag-azol ba-bám, Ne jöjj a fo-nó-ba.

2. Elejtem az orsóm, Nem lesz, ki féladja,
Bánatos szívemet Ki megvigasztalja.

Játék

István vagy nem István? Ha nem István akkor ki(k)?

Melyik legenda szól István királyról és melyik nem? Kis segítség: A tizenkét szövegrészletből hat szól Szt. István király életéről és hat nem (a NEM István-i részletek közül a következő fontos történelmi szereplőket találod: Egri várvédők, IV. Béla, Mátyás király, Szt. László király, Kossuth Lajos, I. (Nagy) Lajos)

1. Ezekkel tanácskozott Isten szolgája, a legkeresztényebb fejedelem, olykor közösen mindenekkel [mindenkivel], olykor egyenként egyesekkel, majd tartományait tíz püspökségre osztotta...

2...[A király] a római császári méltóságot viselő, ... Henrik húgát, név szerint Gizellát vette házastársul...

3. Az Isten meghallgatta a dicső király könyörgését s abban a pillanatban az aranypénz mind egy szálig kerek kavicská változott...

4. Ez a férfiú hívő volt, minden cselekedetét [tettét] teljesen Istennek szentelte, fogadalom s felajánlás útján szüntelen imáiban magát és királyságát az Örökszűz Istenanya, Mária gyámsága [gondoskodása] alá helyezte...

5...a császári hatalmat a germánok választásából Konrád kapta, ki a béke nyugalmaát megtörve, egész Németország csapatait egyesítve ellenségként próbált rátörni Pannónia hatáira. Tanácsot tartott ellene a király a püspökökkel és a főemberekkel, s a haza védelmére egész Magyarország fegyvereseit összevonta.

6...elment az ország különféle városaikba. Olyan beszédeket mondott, hogy a magyarok sírtak gyönyörűségükben s még az is fegyvert fogott, aki alig bírta a fegyvert...A tornyokból sok helyütt leszedték a harangokat s agyúkat öntöttek azokból.

8. Ment...a király a szegény ember ruhájában. Aki őt látta, azt hitte, hogy valami sehonnai napszámos [mezőgazdasági munkás]. Elérkezett Kolozsvárra...Úgy tett, mintha ő is munkát keresne.

9...egyikük [az ellenségei közül] a homály leple alatt vakmerően behatolt [a királyhoz], és a gyilkos tettehez egy csupasz kardot rejtett köpenye alá. Alig tette be lábát oda, ahol a király pihent, csakis égi ösztönzésre [az égből irányítva] a penge lehullt, és a földhöz ütődve megpendült. Nyomban felriadt a király és kérdezte, mi az, bár tudta, mi történt. Az az ember megtörve, szorongva [félve] bevallotta örült tervét, bánta, közel lépett, térdre esett, a király lábát átkarolta, beismerte, hogy bűnözött, és kegyelemért könyörgött.

10. A hazátlan király elindult, s országról-országra bujdosott. Mindenütt barátságosan fogadták s nem akadt olyan király vagy fejedelem, aki elutasította volna.

11. Észrevéve, hogy a híveknek milyen fáradtságos, ha az ünnepi misére távol eső helyekről özönlenek [tömegesen érkeznek], megparancsolta, hogy tíz falu népe egy templomot építsen...

12...a király beleugrott a vízbe. Oda úszott, ahol a vitéz éppen harmadszor bukkant fel a vízből. Megragadta a gallérjánál fogva s kiúszott vele a partra...A magyar király megmentette a vitéz életét.

(Megoldások: István király: 1,2,4,5,9,11; Szt. László: 3; Kossuth Lajos: 6; Egri vár: 7; Mátyás király: 8; IV. Béla: 10; I. (Nagy) Lajos: 12)

Linea Temporis

IDŐVONAL

circa 896 – Honfoglalás –
a magyar törzsek átkelnek a
Vereckei hágón

HONFOGLALÓ MAGYAROK KALANDOZÁSAI - LEGENDÁK

A fehér ló

A szentgalleni kaland

Botond

circa 972 – meghal
Taksony fejedelem. Géza öröklí
apja fejedelemségét.

circa 972 – Ottó, német-
római császár
támogatásával,
megkeresztelkedik Géza.

circa 975 – megszületik
Géza fejedelem fia és
utódja, Vajk, az az István.

995 – István feleségül veszi
Gizellát, bajor hercegnőt.

996 – Pannonhalmi
apátság megalapítása.

circa 973 – Géza megtiltja
a külföldi kalandozásokat. **Egy
ország alapjait kezd lefektetni
fiának.**

circa 984 – megszületik
Liudolf „Bajor” Gizella,
bajor hercegnő és jövődö
magyar királynő.

997 – meghal István
édesapja, Géza fejedelem.
**István öröklí apja
fejedelemségét.**

ORSZÁGALAPÍTÁS

998 – István legyőzi a Somogy vidék urát, Koppányt. Ezzel biztosítja főhatalmát a Kárpát-medence nyugati felében.

1000 – István fejedelem **megkoronázása**. Ő az első magyar király, I. István. Hamarosan rá megíródik az **első törvénykönyve**.

1003 – I. István hadat indít Erdélybe, leveri az ott uralkodó Gyulát.

circa 1006 – megszületik Imre

1008 – István hadat indít a Maros vidék ura, Ajtony, ellen. Ugyanebben az évben megíródik István **második törvénykönyve**.

1015-1017 – I. (Bátor) Boleszláv lengyel fejedelem benyomul Magyarországra, egészen a Dunáig. Betörnek a Besenyők Erdélybe.

VÁRMEGYÉK és ISPÁNSÁGOK kialakulása

1018 – István a korabeli oktató műfaj, a királytűkrök, mintájára, főpapok segítségével fogalmazni kezdi **Intelmeit**, Imre számára. Megindul Magyarországon a rendszeres pénzverés és a füstpénz (adó) szedése.

István visszafoglalja a lengyelektől a határvidéket.

Gellért szerzetes Velencéből letelepedik Magyarországra.

István király rábízta fia, Imre herceg, nevelését.

1024 – meghal II. Henrik, német-római császár, Gizella királynő bátyja. **II. Konrád örökli a császárságot.**

1030 – II. Konrád császár seregével betör Nyugat-Magyarországra,

István kijelöli Gellértet a csanádi püspökség fejének.

1032 – István Magyarországra hivatja nővérének és az elűzött velencei dozsénak a fiát, Pétert, és örökösének teszi.

1038 – I. István halála

1083 aug. 20 – I. István szentté avatása

1026 – II. Konrád elűzi Velencéből I. István sógorát, Orseolo Ottó dozsét és annak fiát Pétert.

1028 – Csanád vezér legyőzi Ajtonyt. A megszerzett területéből lesz Csanád megye melynek első ispánja Csanád vezér.

1031 – Magyar-német békekötés.

Imre herceg halála.

Forrásmunkák

Hegedűs Géza, Korona és Kard, Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest 1971

István király emlékezete, 4. kiadás, szerk. Király László (=Bibliotheka Historica). Európa könyvkiadó, Budapest 1988, 25-41. A törvénytöveget latin nyelvből Szilágyi Loránd fordította. Az itt olvasható válogatást és feladatokat Dr. Barcsay Ákos cscst. készítette.

Intelmek - Kuruc Ágnes fordítása

Lengyel Dénes, Régi Magyar Mondák, Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest 1976

Gaál Mózes. Magyar hősök és királyok. Franklin-Társulat. Budapest.
http://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=032_038_Istvan_Nagy_legenda
http://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=038_041_Istvan_Kis_legenda

Csorba Csaba, Árpád Örökében, 1-25 old., Magyar Könyvklub, Budapest, 2001

Györffy György: István király és műve. Budapest, Gondolat Kiadó, 1977

Száray Miklós: Történelem 9. Budapest, Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, 2013

Zsoldos Attila: Az Árpádok és alattvalóik, Magyarország története 1301-ig. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1997

